

УДК 378.14

Буга Ганна Сергіївна,
кандидат юридичних наук
(Донецький юридичний інститут МВС України)

Буга Володимир Васильович,
кандидат юридичних наук
(Донецький юридичний інститут МВС України)

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ТА СУЧАСНІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що сьогодні Україна перебуває на шляху реформування системи освіти. Створення якісної та ефективної моделі вищої юридичної освіти, її подальше вдосконалення та функціонування в сучасних умовах, успішність законотворчої та нормотворчої діяльності неможливі без узагальнення та врахування досвіду попередніх поколінь, їхніх теоретичних і практичних здобутків. В умовах становлення України як демократичної та правової держави важливу роль відіграє юридична освіта, основним завданням якої є формування високого рівня правової культури та правосвідомості населення.

Ключові слова: юридична освіта, розвиток юридичної освіти, якісна та ефективна модель вищої юридичної освіти.

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що сьогодні Україна перебуває на шляху реформування системи освіти. Створення якісної та ефективної моделі вищої юридичної освіти, її подальше вдосконалення та функціонування в сучасних умовах, успішність законотворчої та нормотворчої діяльності неможливі без узагальнення та врахування досвіду попередніх поколінь, їх теоретичних і практичних здобутків [1, с. 47].

Мета даної роботи полягає в узагальненні існуючого стану наукової розробки та законодавчої регламентації проблем розвитку юридичної освіти та науки в Україні, недоліків та прогалин у чинному законодавстві.

Аналізу цього явища присвячені роботи М. І. Скакун, М. Г. Понзель, В. І. Масальського, Д. С. Скородумова та інших вчених.

Розвиток вищої юридичної освіти в Україні почався зі становленням університетської освіти в цілому. Університетська освіта зародилася в Україні в XVIII столітті з утворенням Острозької академії в 1576 році, Києво-Могилянської академії в 1632 році та Львівського університету в 1661 році. Серед зазначених вищих навчальних закладів лише останній у XVII ст. створив курс права та в подальшому юридичний факультет. При цьому характерним є те, що становлення юридичної освіти в Україні відбулося в освітніх програмах трьох імперій: Другої Речі Посполитої, Австро-Угорської імперії та Російської імперії [2, с. 37]. Пізніше вищі навчальні заклади створювалися в основному в XIX ст. це юридичні факультети у Харкові (1805), Києві (1835), Одесі (1865), Чернівцях (1875) [3].

Становлення радянської системи юридичної освіти проходило у надзвичайно важких умовах. Період з кінця 20-х років минулого століття і до початку Великої Вітчизняної війни був одним із найдраматичніших для юридичної освіти й науки в Україні. Це було зумовлено тим, що вони виявилися фактично заручниками створеної у той час централізованої

командно-адміністративної системи партійно-державного керівництва країною [1, с. 47]. Наприкінці 20-х — на початку 30-х рр. XX ст. юридична освіта УСРР–УРСР перебувала у кризовому стані. У республіці не було жодного юридичного навчального закладу. На межі повного занепаду здійснювалася підготовка спеціалістів із середньою юридичною освітою [4, с. 15]. У період Другої світової війни була виконана величезна робота з евакуації низки юридичних вишів. У важких умовах воєнного часу тривала підготовка юристів. Слід зазначити, що в післявоєнний період в Україні склалися чотири центри юридичної освіти — у Києві, Харкові, Львові та Одесі. Нині значно розширюється мережа юридичних навчальних закладів як державного, так і недержавного типу [5].

Головними центрами вищої освіти в Україні в цей період залишалися Харків, Київ, Одеса і Львів. У 1958 р. у цих містах знаходилося 70 вищих навчальних закладів зі 140, у них навчалася 59 % від загальної чисельності студентів. У Харкові було 24 вищих навчальних заклади, у Києві — 18, в Одесі — 16, у Львові — 12. Рівень підготовки висококваліфікованих кадрів значною мірою залежав від якісного та кількісного складу науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів. Їхня кількість за 10 років (1950–1960) збільшилася з 14,5 тис. до 24,7 тис. осіб. Відомі вчені, що викладали у вищих навчальних закладах, сприяли активізації наукової роботи студентів. На початку 60-х рр. розширилася мережа державних університетів шляхом перетворення в університети великих педагогічних інститутів (Донецький, Сімферопольський). Головним завданням вищих навчальних закладів стала підготовка висококваліфікованих фахівців, що володіють глибокими теоретичними знаннями і практичними навичками [6].

У період з 1960 р. до 1980 р. ряд вищих навчальних закладів було реорганізовано, відкрито нові. На базі Донецького педагогічного інституту створено Донецький університет. В УРСР функціонувало 146 вищих навчальних закладів, у тому числі 9 університетів, 10 вищих навчальних закладів економіки і права, 30 педінститутів [6].

Слід зазначити, що радянська вища юридична освіта синтезувала нову методологію передачі знань від викладача до студента, яка по праву була однією із найбільш оптимальних та передових. При цьому базовим принципом інноваційного освітнього процесу був принцип нерозривного зв'язку науки і освіти, чого не вдавалося досягти більшості зарубіжних юридичних шкіл [7].

Здобуття Україною незалежності у 1991 році стало підґрунтям для формування фундаментальних засад суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової державності в Україні. Історичний вибір України поставив перед вітчизняними ученими-правознавцями надзвичайно складні завдання по розробці та науковому обґрунтуванню власної стратегії державного будівництва, реформуванню системи національного законодавства та практики його застосування, які були б зорієнтовані на європейські політико-правові стандарти, передусім — забезпечення та охорону прав, свобод і законних інтересів громадян [8, с. 5].

Законодавчою базою трансформації освіти після проголошення незалежності в Україні став демократичний Закон «Про освіту» (червень 1991 р.). Він задекларував гуманізацію і демократизацію вищої школи, уможливив появу нових навчальних закладів різного типу і форм власності, перехід державних вузів на частково платну систему навчання, запровадив систему освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти [9].

Як зазначає Т. Фінніков, основними результатами трансформації освітньої системи протягом 90-х років стало запровадження ступеневої системи вищої освіти, а також чотирьох рівнів акредитації вищих навчальних закладів та дипломів їх випускників, а саме рівень I — технікуми, а також подібні до них училища й школи, що готують молодших спеціалістів; рівень II — коледжі, які готують бакалаврів за чотирьохрічною програмою на базі повної загальної середньої освіти; рівні III і IV — університети, академії, інститути, які готують бакалаврів і спеціалістів (заклади рівня III), а також магістрів (заклади рівня IV) [9].

Базовим нормативно-правовим актом, який закріпив право на освіту, стала Конституція України (1996 р.). Згідно з Конституцією України (ст. 53) кожен громадянин має право на освіту. Для громадян України держава декларує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам. Конституція України закріплює право громадян на безоплатне здобуття вищої освіти в державних і комунальних вищих навчальних закладах на конкурсній основі.

Як зазначає Т. Фінніков, протягом 1993–2000 рр. фактично створено нову нормативну базу вищої освіти. Крім названого вище Закону України «Про освіту», Указами Президента України було ухвалено «Основні напрями реформування вищої освіти» та «Про заходи реформування системи підготовки спеціалістів та працевлаштування випускників вищих навчальних закладів освіти». Зазначений комплекс нормативно-правових документів у цілому окреслив ідеологію трансформації всієї освітньої галузі. Низка нормативних актів Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України сприяли створенню механізмів реалізації зазначених документів, гуманізації та демократизації вищої освіти, формуванню нового змісту вищої освіти, підвищення якості освітніх послуг [9].

Як зазначається в Законі України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року № 2984-III, а саме в ст. 4, громадяни України мають право на здобуття вищої освіти. Громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних вищих навчальних закладах на конкурсній основі в межах стандартів вищої освіти, якщо певний освітньо-кваліфікаційний рівень громадянин здобуває вперше. Вони вільні у виборі форми здобуття вищої освіти, вищого навчального закладу, напряму підготовки і спеціальності. Майже така ж саме норма була закріплена у ч.1 ст.4 Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року № 1556-VII кожен має право на вищу освіту. Громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних закладах вищої освіти на конкурсній основі відповідно до стандартів вищої освіти, якщо певний ступінь вищої освіти громадянин здобуває вперше за кошти державного або місцевого бюджету. Громадяни України вільні у виборі закладу вищої освіти, форми здобуття вищої освіти і спеціальності.

Довготривале відокремлення юридичної освіти, науки і практики від загальноосвітніх процесів другої половини ХХ століття, спрямованих на утвердження пріоритету основоположних цінностей людства — прав і свобод кожної людини — призвело до консервування методів і засобів вищої, особливо гуманітарної, освіти і має наслідком відсутність повного і точного усвідомлення таких цінностей, постійне їх порушення як з боку держави, так і з боку самого суспільства. Незважаючи на бурхливе збільшення кількості вищих юридичних навчальних закладів (з 6 у 1991 році до майже 300 у 2012 році) за останні понад 20 років нашої державності, система юридичної освіти в країні не зазнала будь-яких суттєвих змін, тим більше — реформування [10, с. 195].

Над концепцією юридичної реформи працювали давно, результатом чого став законопроект № 7147 «Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії». Авторами зазначається, що законопроект підготовлений на підставі Концепції реформування правничої освіти в Україні, яка була розроблена Робочою групою Міносвіти, проте обговорення даної концепції ще не завершено [11].

Законопроект визначає засади юридичної (правничої) освіти, а також встановлює механізми оцінювання якості юридичної (правничої) освіти та загального доступу до правничої професії. Підготовку правників в Україні здійснюватимуть правничі школи, які перебуватимуть у підпорядкуванні центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки (класичні університети, профільні університети), та приватні вищі навчальні заклади [12].

Найбільш неоднозначною статтею законопроекту є, безумовно, його стаття 21. У ній автори визначили, які саме правничі професії мають існувати в Україні. Відповідно до її положень, правничими професіями визнаються лише чотири, а саме: судді, адвокати, прокурори та нотаріуси. Окрім цього, виділяється окрема категорія осіб, які здійснюють професійну діяльність у сфері права. До неї ініціатори законопроекту зараховують державних службовців чи службовців в органах місцевого самоврядування, які працюють на посадах керівників та заступників керівників юридичних служб, а також — державних службовців у Мін'юсті, тих, хто займає посади, пов'язані з наданням безоплатної правничої допомоги, помічників суддів, помічників адвокатів, прокурорів, нотаріусів; тих, хто здійснює науково-викладацьку роботу в правничій школі. І все. Більше до правничої професії ідеологи «глобальних трансформацій» не знайшли кого зарахувати. Отож усі ті, хто все життя пропрацював на посадах юридичних радників (юрисконсультів), або ж успішно здійснював представництво інтересів фізичних та юридичних осіб в судах, але не отримав посвідчення адвоката, не гідні бути зарахованими до правничої професії! Як і не потрібно мріяти про це особам, які працювали в головному юридичному управлінні Верховної Ради України і намагалися хоч якось виправити усі ті недоліки законопроектів, підготовлених народними депутатами. Та й багато інших громадян, хто одержав юридичну освіту, на думку авторів законопроекту, не мають жодного права вважатися правниками [13].

Окремої уваги заслуговує використана у законопроекті термінологія, яка суперечить прийнятій юридичній термінології, зокрема «правник» замість «юрист», «правнича школа» замість ВНЗ, спеціалізація «право» замість «правознавство», «комбінована форма навчання» — аналогу не має. Запропонована термінологія не відповідає і Класифікатору спеціальностей. Крім того, не зрозуміло, як це все буде співвідноситися з існуючою спеціалізацією «правознавство» та кваліфікацією «юрист», з урахуванням того, що закон не має зворотньої сили, про що розробники, здається, забули.

Саме по собі використання навіть у назві законопроекту поняття «юридична (правнича) освіта» не є коректним, оскільки в чинному законодавстві України значиться термін «юридична освіта» (зокрема, у ст. 127 Конституції України: «на посаду судді може бути призначений громадянин України, ... який має вищу юридичну освіту ...»), цей термін також використовується в Законі України «Про прокуратуру», Законі України «Про судоустрій та статус суддів», Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та ін.). Запропонована редакція призведе до змішування термінів і понять. Законопроект містить цілу низку суперечностей. Наприклад, з одного боку, надається автономія правничим школам, а з іншого — залишається диплом державного зразка (ст. 26). Законопроект уперше в історії вищої освіти та нормотворчості України встановив пряму залежність між набутою в минулому освітою та порядком оцінювання якості освіти, за відсутності визначення критеріїв самої якості, які б суттєво відрізнялися від існуючих. У законопроекті багато говориться про якість освіти, а реально виписані лише організаційні заходи, реалізація яких, на думку розробників, має забезпечити цю якість. Відсутність чітко встановлених критеріїв якості освіти заздалегідь створює основу для зловживання та суб'єктивної оцінки контролюючих органів. Підвищення якості освіти з боку держави, відповідно до законопроекту, полягає в посиленні контрольно-наглядової функції існуючих та новостворених контролюючих органів, скорочення терміну між перевітками з 5 до 3 років, що закономірно призведе до відповідної психологічної напруги у діяльності ВНЗ та не відповідатиме практиці контрольних заходів з боку МОН до суб'єктів контролю [14].

Слід відзначити, що у статті 1 законопроекту № 7147 передбачається, що юридична (правнича) освіта — це вища освіта за спеціальністю «право», здобуття якої відбувається за наскрізною програмою в рамках магістерського рівня вищої освіти. Тобто, всі ті, хто отримав раніше диплом магістра за спеціальністю «право», але навчався не за наскрізною магістерською програмою, а за будь-якою іншою, не вважатимуться такими, які здобули вищу юридичну освіту. Зазначене вище підтверджується і тим, що у прикінцевих та пере-

хідних положеннях законопроекту немає норми про те, що всі дипломи про здобуття ступеня магістра за спеціальністю «право», які були видані до набрання чинності цим законом, прирівнюються до аналогічних дипломів, які будуть видані після набрання ним чинності. Такі зміни суперечать Конституції України, яка забороняє під час прийняття нових законів звужувати зміст і обсяг існуючих прав. Крім того, відповідно до чинного законодавства є багато професій, вимогою для зайняття яких є наявність юридичної освіти [15].

Якщо розглянути законодавство України, яке стосується окремих юридичних професій, то слід зазначити, що згідно, наприклад, із ч. 1 ст. 6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту. Згідно з ч. 1 ст. 69 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» на посаду судді може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років. А як доводиться в ст. 131 Конституції України, член Вищої ради правосуддя має належати до правничої професії та відповідати критерію політичної нейтральності.

Таким чином, якщо законопроект «Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії» приймуть у зареєстрованій редакції, то особи, які здобули вищу юридичну освіту до набрання чинності цим законом, не зможуть зайняти вказані посади. Адже виходить, вони здобули не таку юридичну освіту, визначення якої наводиться у законопроекті. Із такими змінами їм необхідно ставати лише Генеральними прокурорами, оскільки для зайняття цієї посади, як показує наша дійсність, юридичної освіти не потрібно [15].

Зазначеним вище законопроектом законотворці також пропонують розділити такі поняття, як «правнича освіта» і «освіта за спеціальністю «право»/«міжнародне право». За їхнім задумом, правнича освіта даватиме право доступу до професій, визначених у Конституції, — судді, адвоката, прокурора та нотаріуса. Особи, котрі не складатимуть єдиного іспиту, позбавлятимуться можливості займатися однією з них. Утім, вони зможуть працювати в інших юридичних сферах. Тим, хто лише розмірковує над перспективою отримання мантиї, погонів, адвокатського або ж нотаріального свідоцтва, доведеться поквартитися: зробити це вони зможуть, доки не оголошені результати першого єдиного іспиту. А це, говорять у Верховній Раді, — 5–6 років з моменту впровадження реформи, тобто з першим випуском за новими правилами. Водночас адвокатом чи нотаріусом можна стати, тільки маючи 2 роки стажу, тобто цей строк фактично скоротиться до 3–4 років. Що ж стосується суддівської мантиї, то її взагалі можна одягти лише після досягнення 30 років. Тому навіть ті випускники, які отримають диплом у наступному році (якщо виходити із середнього віку 22–24 роки), на посаду судді вже розраховувати не зможуть. Що ж до випускників, які одержать диплом нового зразка, то стати суддями вони зможуть через 6–8 років після складання єдиного іспиту. Тож чи не залишиться Україна без кандидатів на суддівські крісла років на 15 у разі втілення новаторських ідей у життя? Чи автори проекту про це навіть не замислювалися? [16].

За словами народного депутата України Оксани Сироїд, потрібно якомога швидше визначити загальні принципи доступу до правничих професій, «щоб генеральним прокурором не могла стати людина без правничої освіти, а політична діяльність народного депутата не вважалася досвідом роботи у галузі права». «Як відомо, закон не має зворотної дії у часі, тому всі, хто отримав юридичну освіту, залишаться особами з юридичною освітою, — написала у себе на сторінці у соціальній мережі «Фейсбук» О. Сироїд. Закон жодним чином не вплине на тих, хто має юридичну освіту, але не має наміру ставати суддею, адвокатом, прокурором чи нотаріусом. Закон також не зачіпає статусу нинішніх суддів, адвокатів, прокурорів чи нотаріусів. Закон стосується лише тих, хто в майбутньому планує стати суддею, адвокатом, прокурором чи нотаріусом — із часом потрібно буде уніфікувати процедури добору. І для цього є перехідні положення» [17].

Однак більшість науковців, практикуючих юристів, експертів налаштована не дуже оптимістично. Більшість із них вважають, що в Україні хочуть знищити юридичну профе-

сію. А якщо бути більш точними — лишити звання юриста для більшості випускників вищих начальних закладів.

Отже, на основі розгляду історичних витоків та сучасності юридичної освіти та науки можна зробити висновок, що в Україні юридична освіта та наука пройшли нелегкий тернистий шлях становлення. Українська юридична освіта та наука формувалися під впливом різноманітних наукових шкіл, як Сходу так і Заходу, що вплинуло на сучасний стан науки та освіти загалом. Сформована у XX столітті система юридичної освіти була для свого часу новаторською, потужною та відповідала викликам часу. Потужні юридичні освітянські центри існували та існують майже в усіх регіонах України (Харкові, Києві, Львові, Одесі, інших), їх представники відомі у всьому світі. Із здобуттям незалежності Україною були змінені й пріоритети щодо надання освітянських послуг, у тому числі і в юридичній сфері. Реформування юридичної освіти здійснювалося у декілька етапів (90-ті роки XX століття, 2000-ні роки, 2010 рік і дотепер). Необхідно зазначити, що в роки незалежності України, тобто вже 27 років, триває оновлення юридичних інститутів, спрямоване на захист прав особи, таких як суд, нотаріат та інші. Дане оновлення стане можливим, якщо буде змінюватися законодавча база, яка регулює зазначені питання та приведення її у відповідність до європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Скакун М. І. Організаційно-правові основи формування і становлення системи юридичної освіти в УРСР (20-ті — середина 50-х рр. XX ст.). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 47–56.
2. Немченко С. С. Становлення правової освіти в Україні в XVII столітті — на початку XX століття. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 4. Том 1. 2015. С. 36–40.
3. Юридична освіта URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AE%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.
4. Юридична наука і освіта на Україні / Ю. С. Шемшученко, І. Б. Усенко, Б. М. Бабій та ін. К. : Наукова думка, 1992. 304 с.
5. Проценко А. Р. Розвиток юридичної освіти в 30-х — 50-х роках XX століття. URL: <http://www.readera.org/%2Fother%2Frozvyetok-juryedyechnoye-osvitye-v-30-kh--50kh-rokakh-khkh-stolittja-10183720.html>.
6. Вища освіта України URL: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-2563e9143ffb/list-21cead78727>.
7. Матузов Н. И. О связи науки и учебного процесса. *Идейно-воспитательная работа и учебный процесс*: науч.-метод. сб. / отв. ред. Ю. Х. Калмыков. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1979. Вып. 2. С. 15.
8. Тацій В. Правова наука в Україні: стан та перспективи розвитку. *Вісник АПРН України*. № 2 (33)–3 (34). URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/12345678957811/Tacyu_5.pdf.
9. Фінніков Т. Загальний огляд системи вищої освіти України. URL: www.irf.ua/files/ukr/programs_edu_ep_333_ua_hegfv.doc.
10. Сущенко В. Стан і проблеми реформування юридичної освіти в Україні: виклики XXI століття. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9903/1/30.pdf>.
11. Країна (не) юристів: у раді хочуть анулювати дипломи URL: <https://konkurent.in.ua/news/luck/19494/krayina-neyuristiv-u-radi-hochut-anulyuvati-diplomi.html>.
12. У Раді зареєстрували законопроект про юридичну освіту URL: <http://loyer.com.ua/uk/radi-zareyestruvali-zakonoproekt-pro-yuridichnu-osvitu/>.
13. Пилипенко В. Знову в alma mater або як «реформують» юридичну освіту. URL: https://lb.ua/blog/volodymyr_pylypenko/379934_znovu_alma_mater_abo_yak_reformuyut.html.
14. Висновок до проекту Закону України «Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії» № 7147 від 28.09.2017 URL: <http://forum.assistant.group/index.php?app=forums&module=forums&controller=topic&id=2001>.
15. Як «реформують» юридичну освіту URL: <http://www.osvita.org.ua/news/79163.html>.
16. Воліна Т. Дипломи у юристів не відберуть, але доступ до правничої професії отримають не всі. *Закон і бізнес*. № 42 (1340). 04.11.–10.11.2017 http://zib.com.ua/ua/130682-diplomi_u_yuristiv_ne_vidberut_ale_dostup_do_ppravnichoi_prof.html.

17. Опинитись за бортом: чому в Україні хочуть позбутись юристів URL: <https://politeka.net/ua/reading/526190-okazatsya-za-bortom-pochemu-v-ukraine-hotyat-izbavitsya-ot-yuristov/>.

Буга Анна Сергеевна,
кандидат юридических наук
(Донецкий юридический институт МВД Украины)

Буга Владимир Васильевич,
кандидат юридических наук
(Донецкий юридический институт МВД Украины)

ИСТОРИЧЕСКИЕ ИСТОКИ И СОВРЕМЕННОСТЬ ЮРИДИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ В УКРАИНЕ

Актуальность темы исследования обусловлена тем, что сегодня Украина находится на пути реформирования системы образования. Создание качественной и эффективной модели высшего юридического образования, его дальнейшее совершенствование и функционирование в современных условиях, успешность законотворческой и нормотворческой деятельности невозможны без обобщения и учета опыта предыдущих поколений, их теоретических и практических достижений. В условиях становления Украины как демократического и правового государства важную роль играет юридическое образование, основной задачей которого является формирование высокого уровня правовой культуры и правосознания населения.

Ключевые слова: юридическое образование, развитие юридического образования, качественная и эффективная модель высшего юридического образования.

Buga Anna Sergeevna,
Candidate of Law Sciences
(Donetsk Law Institute of MIA of Ukraine)

Buga Volodymyr Vasilyevich,
Candidate of Law Sciences
(Donetsk Law Institute of MIA of Ukraine)

HISTORICAL CURRICULUM AND MODERNIZATION OF LEGAL EDUCATION AND SCIENCE IN UKRAINE

The relevance of the research topic is conditioned by the fact that today Ukraine is on the way of reforming the education system. Creation of a high-quality and effective model of higher legal education, its further improvement and functioning in modern conditions, the success of lawmaking and norm-setting activities are impossible without generalizing and taking into account the experience of previous generations, their theoretical and practical achievements. In the conditions of formation of Ukraine as a democratic and lawful state, an important role is played by legal education, the main task of which is the formation of a high level of legal culture and legal awareness of the population. In Ukraine, legal education and science have undergone a difficult thorny path of formation. Ukrainian legal education and science were formed under the influence of various scientific schools, both east and west, and all this influenced the present state of science and education in general. The legal education system that was formed in the 20th century was, for its time, innovative, powerful and responding to the challenges of time. Powerful legal educational centers existed and exist in almost all regions of Ukraine (Kharkiv, Kiev, Lviv, Odessa, etc.), their representatives are known all over the world. With the achievement of Ukraine's independence, priorities for the provision of educational services, including in the legal sphere, were changed. The reform of legal education was carried out in several stages (90th years of the XX century, 2000, 2010 and till now). It should be noted that during the years of Ukraine's independence, and this for a moment already 27 years, there is an update of legal institutes, which are aimed at protecting the rights of the person, such as the court, notary and others. All this update will become possible if the legislative framework regulating these issues and bringing it in line with European standards will change.

Key words: legal education, development of legal education, qualitative and effective model of higher legal education.

Надійшла до редколегії 12.01.2018